

Hoofdstuk 3

Aantekeningen lesmateriaal & reader

Huiselijk geweld is zeer divers en kan tussen veel leden van een gezin plaatsvinden (partnergeweld, geweld tussen broers en zussen, kindermishandeling, oudermishandeling, etc.). De diversiteit geldt niet alleen voor wie de pleger en wie het slachtoffer is, maak ook voor de vorm, duur en intensiteit van het geweld zelf. Meestal wordt een onderscheid gemaakt tussen 'verbaal', 'emotioneel/psychisch', 'fysiek' en 'seksueel' geweld en/of verwaarlozing in het gezin, waarbij de verschillende vormen vaak samen voorkomen. De vraag is: wanneer is iets geweld?

Voorbeelden van definities van geweld:

- “Er is sprake van geweld wanneer er slachtoffers en kwetsuren zijn.” (Kijkt dus naar de gevolgen. Maar hoe breed is 'kwetsuur'? Telt dit als lijden, of als schade?)
- “Kindermishandeling is iedere vorm van onrecht tegen kinderen.” (Kijkt dus naar de handeling en de intentie, niet de gevolgen.)
- “Geweld in het gezin is iedere vorm van onrecht in interpersoonlijke relaties in het gezin.” (Hierbij telt structureel onrecht zoals armoede en ziekte niet mee.)

Geweld in gezinnen, denk aan diabolisering/banalisering/ethisering! Behandeling van dit geweld streeft naar **sensibilisering**, voorbij schandalisering en verhulling.

Morele verontwaardiging = Het beleven van een contrastervaring, zodanig sterk dat het leidt tot een morele verontwaardiging. Dit getuigt van een gevoeligheid voor het kwaad en een verbondenheid met het goede. Ook al komt geweld in gezinnen zoveel voor, verontwaardiging toont aan dat het niet wordt gezien als iets 'normaals' (wat kan leiden tot gewenning/verhulling). Morele verontwaardiging is dus waardevol, het zet aan tot actie.

Echter, morele verontwaardiging kan ook negatieve consequenties hebben. Het is gevaarlijk als dit het handelen gaat bepalen zonder ethische reflectie. Dader en daad moeten apart staan, diabolisering helpt niet. Er kan ook angst optreden bij slachtoffers om eerlijk te zijn als er te heftig wordt gereageerd op hun ervaring (vergroot ook ontkenning en zelfrechtvaardiging bij dader –hij kan toch niet echt zoiets ergs doen zomaar?). Het kan ook leiden tot het niet erkennen van het potentieel slecht in jezelf. Geweld in gezinnen is zoiets groots en slechts, daar heb jij als goed mens niets mee te maken. Dit leidt tot stigma en taboe.

Is de definitie van geweld universeel? Dit is moeilijk te beantwoorden. **VB:** In het Westen is vrouwenbesnijdenis ernstig geweld. In sommige landen ligt dit anders. Waar ligt de grens tussen het respecteren van een andere cultuur en het niet tolereren van lijden?

We kunnen geweld op verschillende wijzen catalogiseren. Geweld kan bedoeld of onbedoeld zijn door de dader. Handelingen kunnen als geweld of niet als geweld worden ervaren door het slachtoffer. Soms kan er sprake zijn van onbedoeld geweld door de dader dat niet wordt opgevat als geweld door het slachtoffer: dan kan er toch nog sprake zijn van geweld! Bijvoorbeeld door schade aan derden of omdat het fundamentele waarden schendt. Bij oordelen over geweld zijn er dus drie elementen om rekening mee te houden:

1. De intentie (van de dader)
2. De ervaring van schade of de gevolgen (bij het slachtoffer)
3. Het meer objectieve karakter of de schending van fundamentele waarden

Moraaltheoloog **Burgraeve** ontwierp een ethisch model waarbij deze drie elementen als drie zinvragen of zinniveaus beschreven worden:

1. Subjectieve intentie

Dit heeft te maken met gezindheidsnormen!

De intentie van de dader kan op verschillende manieren geïnterpreteerd worden en afhankelijk van de visie op de mens en op het kwaad, gaat men deze anders interpreteren. De dader kan stellen dat het geweld gericht was op het welzijn van de andere (**VB**: bij incest: 'ze vond het zelf leuk', bij opsluiting: 'ik moest haar beschermen', bij slaan: 'ik moet haar voorbereiden op een harde samenleving'). Dit is ethisering (zie schema voor gevolgen hiervan). Het geweld kan ook gebanaliseerd worden (**VB**: man slaat vrouw: 'hij kan er niets aan doen, hij had zulke werkstress'). Oorzaken worden buiten de dader gezocht. Dit wordt niet alleen door de dader gedaan, maar ook door slachtoffers met grote loyaliteit naar de dader, of door hulpverleners (deculpabiliseringsdenken). Het probleem wordt geminimaliseerd en er hoeft niet te worden ondernomen. Er kan ook worden gediaboliseerd, gevaarlijke simplificatie!

Belangrijk bij het kijken naar de intentie is dat een eenvoudig denkschema wordt overstegen en dat men geweld als een complex fenomeen voor alle betrokkenen beschouwt. Pollefeyt creëert een vierde denkschema om de intentie voor geweld te verklaren. Daders hanteren een vorm van **zelfbedrog**, waarbij ze tegelijk actief en passief zijn. Ze splitsen in stukken (**fragmentatie**) en hebben dit nodig om verschillende gezichten op te zetten en om te kunnen leven met hun daden. Zelfbedrog en fragmentatie werken ook bij omstanders en getuigen! Zelfs soms bij slachtoffers (**dissociatie**), maar hier gaat het meer om loskoppelen van de ervaring van het bewuste, in plaats van om het 'niet willen zien'.

Pollefeyt stelt drie ondeugden op: **fragmentatie, machtswellust en depersonalisatie**. Dit laatste is het dehumaniseren van iemand (geen subject) zodat het mogelijk is om deze persoon geweld aan te doen. Deze drie ondeugden spelen een belangrijke rol in geweld in gezinnen.

2. Gevolgen

Dit heeft te maken met handelingsnormen!

Geweld in gezinnen heeft voor alle betrokkenen ernstige gevolgen. Het is een ethische eis om geen betrokkene te vergeten en om allen in het hoofd te houden wanneer er met een individu gewerkt wordt. Alhoewel de schade afhangt van de draagkracht van personen, kan er toch gesproken worden over de objectieve draagwijdte van het handelen (gevolgen van groot belang). Dit durven benoemen maakt het mogelijk om de daad onder kritiek te plaatsen. Dit niveau van gevolgen (i.p.v. intentie) maakt het mogelijk om zelfbedrog te doorprikken en te bekritisieren.

Van Lawick legt sterk de nadruk op het thema geweld in partnerrelatie. Ze peilt bij een eerste intake naar het voorkomen van geweld door te vragen 'hoe maken jullie ruzie?' Ze stelt een algeheel verbod op geweld in. Er wordt in de therapie gericht op de eerste zinvaart en de achtergrond van het geweld. De deelnemers hebben kans om succeservaringen te hebben al vanaf het begin door geweld te laten afnemen, want helpt voor motivatie en zelfvertrouwen. Het gaat in Van Lawicks therapie dus om een concrete handelingsnorm (minimumnorm) die ruimte geeft om verder de relatie uit te bouwen en die onderscheid maakt tussen dader en daad. MAAR hier wordt er vanuit gegaan dat het duidelijk is wat geweld is, terwijl sommige gevolgen vaag kunnen zijn (**VB**: ontwikkeling van bindingsangst).

Vage gevolgen zijn vooral belangrijk bij de discussie rondom een corrigerende tik! Mensen zien slaan als een kleiner kwaad (groter kwaad is een ongehoorzaam rotkind). Mensen zeggen dat een tik geen gevolgen heeft (ze zijn immers zelf ook oké na geslagen te zijn in hun jeugd). Echter, een tik leert een kind dat geweld een rechtmatig middel is in de omgang met elkaar. Ook kan het een kind bang maken om zichzelf te ontwikkelen en een eigen opinie te hebben. Ook kan het gevolgen hebben voor het zelfbeeld en de eigenwaarde van het kind. Leert het met een tik nadenken over waarom dingen verkeerd zijn? Of over waarom sommige normen gelden? Is het duurzaam (Cornu), of geeft het een schokeffect die op korte duur werkt? Echter, bij deze kwestie telt ook intentie. Het hardhandig trekken aan het arm van een kind om te voorkomen dat het onder een auto loopt, is anders dan het slaand bestraffen.

3. Het ethisch zinvolle

Dit heeft te maken met waarden, visies, mensbeeld!

Zie de minimumvoorwaarden van Cornu en Farley voor wat het minimale is. Burggraave stelt rechtvaardigheid en gelijkwaardigheid als minimumvereisten in relationele en seksuele ethiek. Maar het liefst zou men voorbij de minimummoraal gaan, naar een kwaliteitsvol gezinsleven (met tederheid, waarachtigheid, trouw, vertrouwen, wederzijdse kwetsbaarheid, 'ietsje meer')!

Belangrijk is het bevorderen van een democratische opvoedingsstijl, waarbij kinderen niet louter moeten gehoorzamen, maar ook zelf in gesprek kunnen treden met hun ouders over beslissingen. Dit draait bij tot het voorkomen van geweld in gezinnen. Ook moeten mensen leren ieder mens te zien als een volwaardig subject, zodat dehumanisering kan worden voorkomen.

De drie zinvragen vertrekken hoofdzakelijk vanuit de individuele verantwoordelijkheid en de relationele kwaliteit. Het sociale niveau komt minder aan bod. Echter, het gezin is een systeem (zie Nagy hoofdstuk 8). Er is sprake van een wisselwerking tussen het individuele en relationele enerzijds en het sociale anderzijds. Het model is gebaseerd op personalisme, dat vertrekt vanuit de persoon zelf. Maar, persoon is ook sociaal wezen! Het **systeemdenken** vult aan: bij geweld in gezin zal gevraagd moeten worden wat dat voor elk lid van het geheel betekent én wat het voor het gezin als dusdanig betekent. Ook: wat voor overtuigingen leven in de individuen én het gezin?

Uiteindelijk is het niet het gezin op zich dat absoluut beschermd moet worden, maar wel het individu in verbondenheid en relatie tot de naaste familie!

Wanneer ingrijpen?

Gezondheids- en welzijnsberoepen hebben **beroepsgeheim**. Dit wordt geschonden wanneer een persoon opzettelijk geheimen bekendmaakt, ook wanneer het uit goede bedoeling wordt gedaan. Er zijn enkele omstandigheden waarin beroepsgeheim wel verbroken mag worden:

- Voor een rechtbank of een parlementaire onderzoekscommissie, als het onderzoek dat vereist.
- Bij ouders van een minderjarige, aangezien zij aansprakelijk zijn en beslissingsrecht hebben over fundamentele aspecten van de opvoeding zoals onderwijs en gezondheid.
- Als de betrokken persoon akkoord gaat, wilsonbekwaam is of er een noodsituatie dreigt.
- Om leidinggevenden op de hoogte te brengen; zo bestaat er een gedeeld beroepsgeheim als de leidinggevende ook deelneemt aan de hulpverlening.

Geweld komt vaker voor in gezinnen waarin het traditionele man-vrouwrollenpatroon geldt en gezinnen die sociaal geïsoleerd zijn.

Het gezin is een privézaak, maar dit mag niet als excuus worden gebruikt om weg te kijken van lijden. Het gezin is informeel en vertrouwelijk, waardoor ingrijpen niet voor de hand ligt. Echter, deze aard van het gezin maakt het juist ook kwetsbaar, wat ingrijpen in veel gevallen noodzakelijk maakt.

Zeker indirect ingrijpen door de maatschappij om mensen voldoende mogelijkheden te bieden (huisvesting, uitkeringen, etc.)! Sociale steun (meso-systeem) heeft positieve gevolgen voor het micro-systeem. Het biedt ook bescherming wanneer er veranderingen in de gezinssituatie optreden (chronosysteem). Maar deze nadruk op een netwerk (tegen sociale isolement) kan niet zomaar gebruikt worden als een argument om het dualisme tussen de publieke en de privésfeer te overstijgen.

Er zijn drie aandachtspunten voor een **gezinsethiek** met een focus op preventie en bestrijding van geweld:

1. Het gezinsleven mag niet al te zeer vanuit een privacy-ideaal benaderd worden. Er moet oog zijn voor de wisselwerking tussen privé en publiek, en beklemtoond worden dat er geen strikte scheiding is.

2. Gezinsethiek moet niet gereduceerd worden tot ideale visies, wezenskenmerken en positieve beschrijvingen van wat gezinnen zijn en doen. Er moet uitdrukkelijk aandacht zijn voor moeilijkheden en minder dan ideale situaties.
3. Binnen gezinsethiek moet er ruimte gemaakt worden voor de inbedding van gezinsleven binnen een bredere maatschappij en meer specifiek binnen gemeenschappen.

Waarom zou de privacy van gezinnen toch ook beschermd moeten worden? Argumenten hiervoor zijn:

- Utilitaristisch argument: we moeten het grootste goed voor het grootste aantal mensen bereiken. Dit grootste goed wordt bereikt als mensen zoveel mogelijk beschikking hebben over hun eigen leven en de staat zo min mogelijk kan ingrijpen in mensen hun privéleven. Zwakte: hierbij gaat men ervan uit dat de betrokkenen toestemmen met wat er gebeurt in het privéleven. Hierdoor blijft partnergeweld en bijvoorbeeld verkrachting onzichtbaar! Kan er ook voor zorgen dat dat wat binnen een gezin gebeurt geheim is. Hierdoor kunnen slachtoffers niet beseffen dat hun toestand abnormaal is (onmacht om hun situatie te vergelijken met andere gezinnen door geheimzinnigheid).
- Utilitaristisch argument: pogingen om geweld te voorkomen brengen enkel nog meer schade. Bij ingrijpen valt het gezin uit elkaar en dat vergroot de schade nog meer. Zwakte: dit argument is vooral voordelig voor de pleger van geweld. Het is vals dualisme: gezin met geweld of geen gezin dus geen geweld. Er bestaan ook tussenwegen. Ingrijpen hoeft niet noodzakelijk groter kwaad te zijn.

Het ingrijpen in gezinnen of het bieden van ondersteuning aan gezinnen staat bloot voor twee kritieken die twee uitersten van een continuüm zijn. Kritiek 1: Er wordt te weinig ingegrepen in gezinnen en bepaalde vormen van geweld hadden vermeden kunnen worden als er meer was ingegrepen. Kritiek 2: Veel vormen van hulpverlening aan gezinnen zijn paternalistisch en nemen de autonomie van het gezin af.

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen het bieden van twee soorten steun:

1. **Het aanbieden van opvoedingsondersteuning en opvoedingshulp**
2. **Het bieden van bescherming als juridische maatregel**

Deze vormen van ondersteuning hebben legitimatie nodig. Twee legitimaties zijn als volgt:

- **Curatief:** Ouders hebben in principe recht om zonder bemoeienis van buitenaf hun kinderen op te voeden. Maar, zij kunnen dit recht kwijtspelen als ze falen en slecht voor hun kinderen zorgen. Vanuit deze visie wordt opvoedingshulp curatief (of zelfs repressief) ingevuld. Deze aanpak blijkt niet goed te werken, omdat ouders te weinig geholpen en ondersteund worden.
- **Preventief:** Ieder kind heeft recht op zorg voor zijn welzijn. Dit is niet alleen de plicht van de ouders, maar ook de plicht van de samenleving. De samenleving is niet pas verantwoordelijk als het fout is gegaan. Ondersteuning bieden vanaf het begin en verantwoordelijkheid tonen en aanleren, draagt bij om erger te voorkomen. Omdat primair uit het kind wordt gedacht, ligt de focus hier meer op preventie dan op curatie.

Ingrijpen in gezinnen kan worden gezien als het kleinste kwaad (het grote kwaad is het voortduren van het geweld of langetermijngevolgen zoals trauma, delinquentie, etc.). Bij het ingrijpen dient het **proportionaliteitscriterium** in acht te worden genomen bij het oordeel over de legitimiteit van de interventie! De interventie moet:

- Proportioneel passen bij de ernst van de situatie.
- Het moet een redelijke kans op slagen hebben en dus tot verbetering leiden.
- Causa iusta: het moet een proportionele reden (gerechtvaardigde zaak) hebben (minimum is geschonden)
- Het moet het laatste middel (ultima ratio) zijn.
- Het moet gebeuren uit een zuivere intentie.
- Het moet uitgevoerd worden door een bevoegd gezag (hier schuilen omstanders soms achter).

Er zijn argumenten ten gunste van een preventieve opvoedingsondersteuning:

- Deontologisch argument dat aansluit bij Levinas' stelling dat 'ieder mens verantwoordelijk is voor de verantwoordelijkheid van de ander'. Het is tweeledig:
  - Kinderen hebben recht op zorg voor hun welzijn en zowel ouders als de staat zijn daarvoor verantwoordelijk.
  - Apostolische exhortatie 'familiaris consortio': Staat en kerk hebben de verplichting alle mogelijke hulp te bieden aan gezinnen, opzij hun taken van opvoeding passend kunnen uitvoeren (directe hulp, maar ook school, kinderbijslag, etc.).
- Consequentialistisch argument dat tweeledig is:
  - Ouders vanaf het begin bijstaan is effectiever dan ingrijpen op het moment dat er ernstige problemen zijn, omdat het onrecht ten aanzien van de kinderen dan meestal al geschied is en omdat verandering teweeg brengen en recidive voorkomen moeilijker is dan.
  - De kostprijs van relatief milde ondersteuning vanaf het begin is kleiner dan de hoeveelheid geld die het gaat kosten zodra er ingegrepen moet worden in een ernstige situatie met een lagere kans op slagen.

Het bieden van opvoedingsondersteuning is in zijn motief iets anders dan **subsidiariteitsdenken**. Dit denken vertrekt voornamelijk vanuit het belang van de maatschappij: het bieden van steun op microschaal leidt tot betere gevolgen op maatschappelijke schaal. Opvoedingsondersteuning vanuit het idee van Levinas vertrekt vanuit een directe verplichting naar de medemens toe: gezin en kinderen staan centraal omwille van zichzelf, en niet zozeer omwille van hun potentiële bijdrage aan de samenleving.

Baartman formuleert zes criteria waaraan voldoen moet zijn wanneer gesteld wordt dat hulp aan ouders in hun opvoedersrol gelegitimeerd is:

1. De hulpverlener moet over voldoende professionele expertise beschikken.
2. De hulpverlener moet recht doen aan de expertise van ouders en nagaan of deze echt hulp nodig hebben.
3. Er moet overeenstemming zijn tussen de hulpverlener en de ouders over de wenselijkheid van de hulp.
4. De ouder moet beroep doen op de expertise van de hulpverlener (initiatief kan bij beiden liggen).
5. Er moet overeenstemming zijn tussen de hulpverlener en de ouders over de aard van het probleem.
6. Er moet overeenstemming zijn tussen de hulpverlener en de ouders over de aard van de hulp.

Opvoedingsondersteuning kan vanuit twee visies worden uitgevoerd. De eerste visie is dat ondersteuning wordt gezien als een manier om een perfecte opvoeding tot stand te brengen. Dit heeft een technocratisch karakter en is sterk gericht op een (onrealistisch) ideaalbeeld. Daarbij bestaat het risico dat hulpverleners de eigen ideeën opdringen bij ouders. Deze visie is gekenmerkt door een maakbaarheidsethos.

De tweede mogelijke visie is dat hulpverlening grenzen heeft en dat een hulpverlener niet anders kan dan vuile handen krijgen. Het verlenen van hulp confronteert hulpverleners met ethische vragen die niet makkelijk te beantwoorden zijn. In deze visie staat de eigen ethische reflectie van de hulpverlener meer centraal. Het gaat niet alleen om pedagogische normen, maar ook voor bijsturen, overleg en een erkenning van beperkingen.

Tekst: Kole

Waar gaat de tekst over?

De tekst bespreekt het belang van een beroepsethiek. Als hulpverlener ben je persoonlijk betrokken bij zeer ethisch-moeilijke dilemma's en je bent vaak verantwoordelijk voor acties en de gevolgen hiervan. Het is dus belangrijk dat je dan weet hoe te handelen. Een beroepsethiek geeft je beweegredenen om op bepaalde manieren te handelen die zo ethisch mogelijk zijn. Beroepsethiek ondersteunt professionele autonomie.

De overheid vindt een goede multidisciplinaire ketensamenwerking noodzakelijk voor een effectieve aanpak van kindermishandeling. Dit zijn medewerkers in een ziekenhuis, maar ook huisartsen, leraren, sociaal werkers, etc. Goede onderlinge communicatie, gegevensuitwisseling en nauwgezette dossiervorming zijn hierbij van groot belang. Ook de houding van professionals speelt hierbij een rol (het lijden willen zien, niet wegstappen of de verantwoordelijkheid overdragen)! Dit moet echter goed afgewogen worden tegenover het beroepsgeheim.

Bij het 'spotten' van kindermishandeling kan het gaan om intuïtie. Het is belangrijk dit gevoel dan te kunnen onderbouwen met bewijs en met reflectie, zodat er niet enkel op gevoel wordt gehandeld. Het is ook essentieel om te kijken hoe de intuïtie tot stand is gekomen –spontaan, of is het een gevolg van een leerproces? Er kan sprake zijn van een onbekend proces van patroonherkenning.

Wat zijn de standpunten die worden besproken? Hoe zijn mensen tot deze standpunten gekomen? Hoe zou iemand anders er anders tegenover kunnen staan (tegenargumenten)?

Als hulpverlener kies je altijd partij voor een mishandeld kind.	
Ja	Nee
Het mishandeld kind is het zwakste onderdeel van een gezinssysteem. Minimale gezindheidsnormen zijn overschreden en het kind is hier slachtoffer van die de meeste gevolgen draagt. Een kind is afhankelijk en niet verantwoordelijk hiervoor! Steun betuigen aan het kind is dus zeer belangrijk. Bovendien moet er signaal worden gegeven aan de andere betrokkenen dat geweld naar kinderen altijd onacceptabel is. Betrokkenen moeten ook aandacht krijgen in de oplossing, maar hierbij mag het kind nooit uit het oog worden verloren.	Dit is te simpel gezegd. De mens is een relationeel wezen (zorgethiek, personalisme) en staat dus altijd in een netwerk. Ook een gezin is juist een netwerk, een systeem! Door enkel 'partij' te kiezen voor het kind, wordt dit over het hoofd gezien. Efficiënte hulpverlening raakt nooit alle betrokkenen uit het zicht. De ondersteuning moet zich dus richten op alle betrokkenen, anders is er gevaar voor diabolisering van de ouders bijvoorbeeld. Denk ook aan meervoudige partijdigheid van Nagy!

Een pedagogische tik is een vorm van geweld en moet strafbaar zijn.	
Ja	Nee
Het slaan van een kind is geen duurzame oplossing! Slaan heeft op lange termijn gevolgen voor het kind wat betreft zelfbeeld en zelfvertrouwen. Het kind leert ook met slaan dat geweld een oké optie is in de communicatie tussen mensen die van elkaar houden. Slaan creëert een schokeffect. Het kind leert hiermee niet waarom het fout was en welke normen er waarom gelden. Beter kan dit uitgelegd worden aan een kind (dat zou duurzamer zijn).	Privacy van het gezin: mensen mogen zelf invulling geven aan hun opvoeding (drogredenen, zie samenvatting op vorige blz. voor veel tegenargumenten specifiek hiervoor). Strafbaarheid zorgt ervoor dat ouders juridisch gestraft worden, dit kan hulpverlening gebaseerd op het gezin als systeem belemmeren.

Besproken stellingen groepspresentatie:

Een arts moet gestraft worden indien hij kindermishandeling niet gemeld heeft.	
Ja	Nee
Dit stelt de hulpverlener verantwoordelijk en geeft een signaal naar andere hulpverleners zodat zij wel gaan ingrijpen. Dit kan mishandeling voorkomen en beperken.	<p>Mogelijk was mishandeling ongeweten. Beter kan een arts dan een cursus krijgen over hoe hij/zij het in de toekomst beter kan spotten en melden.</p> <p>De hele omgeving is verantwoordelijk, niet alleen arts!</p> <p>Arts heeft beroepsgeheim en het is moeilijk te bepalen voor een arts wanneer dit geschonden moet worden, zeker als hij/zij niet zeker is.</p>

Opvoeding is een aangelegenheid voor het gezin, niet de staat.	
Ja	Nee
<p>Gezinnen hebben recht op privacy en mogen zelf bepalen hoe zij hun systeem invullen. De maatschappij moet enkel bevoegdheid hebben om deze vrijheid te beschermen.</p> <p>Er zijn culturele verschillen tussen ouders en variatie in de opvoeding zorgt voor diversiteit in de wereld. Dit is waardevol, want ieder mens is uniek. De staat kan verstikkend en te corrigerend dwingend te werk gaan wanneer zij alles bepaalt.</p>	<p>Er zijn bepaalde gezinds- en handelingsnormen die universeel zijn, en als deze overschreden worden, is het aan omstanders (zoals de staat) om in te grijpen en hun invloed uit te oefenen.</p> <p>De staat heeft school- en leerplicht ingevoerd, en dit dient bij aan universele rechten die een kind heeft op onderwijs, etc.</p> <p>Staat kan adviserende en ondersteunende rol opnemen die mogelijk geweld binnen gezinnen beperkt.</p>

Een mishandeld kind moet uit huis worden gehaald.	
Ja	Nee
Enkel in zeer extreme situaties. Een kind verplaatsen is dan het kleinste kwaad, waarbij het grootste kwaad is om het geweld door te laten gaan en het kind meer schade op te laten lopen.	<p>Dit is een zware veroordeling jegens de ouders. Hen wordt de kans om het op te lossen ontnomen.</p> <p>Het houdt ook geen rekening met het gezin als systeem. Verbetering en oplossingen moeten zich niet alleen richten op het slachtoffer, maar ook op de omgeving, de dader, etc.</p> <p>Het kind raakt zijn/haar netwerk kwijt en kan ook lijden door dit te moeten ondergaan. Is het dan wel het kleinste kwaad?</p>

Tekst: Withaeckx & Coene

Waar gaat de tekst over?

Het eerste artikel bespreekt het belang van een genderperspectief voor het begrijpen van de ervaringen van vrouwen en mannen met geweld. Het tweede artikel bespreekt de culturele invloed op familiaal geweld en hoe dit samenhangt met een genderperspectief.

Definiëring van wat we geweld noemen en wat niet is bijzonder belangrijk: het bepaalt wat beleid, hulpverlening, politie en justitie erkennen als geweld, en het bepaalt de manier waarop middelen ingezet worden en de respons die slachtoffers en daders ontvangen.

Wat zijn de standpunten die worden besproken? Hoe zijn mensen tot deze standpunten gekomen? Hoe zou iemand anders er anders tegenover kunnen staan (tegenargumenten)?

Er moet een gendergerichte benadering zijn van familiaal geweld.	
Ja	Nee
<p>Mannen zijn veel vaker daders van geweld dan vrouwen. Dit is opvallend, en ondersteunt het idee dat we te maken hebben met patriarchie. Dit kan niet zomaar genegeerd worden, omdat het implicaties heeft voor het voorkomen van en de beleving van geweld. Mannen blijken in alle situaties gewelddadiger dan vrouwen –waarom zouden in een familiale sfeer beide opeens even gewelddadig zijn en evenveel risico lopen? Dit is niet zo.</p> <p>Mannen hebben neiging tot over-rapportage, vrouwen tot onderrapportage. Dit is belangrijk en kan overzien worden als we een genderperspectief verliezen.</p> <p>Er bestaan verschillende preventiestrategieën voor verschillende vormen van geweld met andere daders /slachtoffers. Het is daarom belangrijk te kijken naar wie dader is, wie slachtoffer is, en wat de context is.</p>	<p>Geweld is iets dat alle mensen kan treffen en komt voort uit een ontsporing van emoties en verlies van controle. Door de blik te verbreden, zullen meer vormen van geweld worden gezien en kunnen worden behandeld.</p> <p>Het zien van geweld als iets patriarchaals zet mannen neer als altijd de dader en vrouwen als altijd het slachtoffer. Dit is simplistisch en overziet details en specifieke context.</p> <p>Intersectioneel denken: ja, we moeten rekening houden met een genderperspectief (vrouwen zijn immers een onderdrukte klasse), maar we moeten ook rekening houden met alle andere vormen van onderdrukking. Zieke vrouwen ervaren geweld anders dan bijvoorbeeld zwarte vrouwen. Daarom moeten we het perspectief verder verbreden.</p>

Hulpverlening moet cultureel-specifiek zijn.	
Ja	Nee
<p>Geweld kan andere vormen aannemen per cultuur (bv. eerwraak) en kan ook daardoor anders beleefd worden. Het is belangrijk om hier rekening mee te houden.</p> <p>Hoe beter een vorm van hulpverlening aansluit bij een persoon of een systeem, hoe beter deze zal helpen. Het is dus in ieders belang om met de hulp aansluiting te vinden bij de getroffen persoon en de dader.</p> <p>Hiërarchie en de richting van geweld kan afhankelijk zijn van de cultuur, deze context is belangrijk om te zien en om rekening mee te houden. Ook het genderperspectief is hierbij relevant!</p>	<p>Er zijn bepaalde gezindheids- en handelingsnormen die universeel zijn en niet zomaar geschonden kunnen worden. Als deze worden overtreden is het altijd slecht en moet er hulpverlening optreden. Het maakt dan niet uit of een bepaalde cultuur de schending niet per se ziet als onethisch.</p> <p>Dit leidt tot stereotypering en profilering. Sommige vormen van hulp komt iedereen ten goede in nood. Dan moeten we ons niet laten belemmeren door hun culturele achtergrond.</p> <p>Dit geeft het valse idee dat sommige vormen van geweld 'exotisch' zijn en niet voorkomen hier.</p>

Vraagstukken

+ Welke verantwoordelijkheid hebben bijstaanders van huiselijk geweld?

Levinas' stelling: 'Ieder mens verantwoordelijk is voor de verantwoordelijkheid van de ander.'
Ieder mens is verantwoordelijk voor niet alleen zichzelf, maar ook het sociale systeem waar hij/zij zich in bevindt. Bij het zien van onrecht dat absolute minima overschrijdt, is het belangrijk om handelen te overwegen. Dit kan direct zijn door in te grijpen, maar ook indirect door het te melden. Morele verontwaardiging kan hierbij als motivatie aanwezig zijn (wel rekening houden met negatieve kanten hiervan). Privéleven en publieke leven zijn ook niet strikt gescheiden, en gezin is een informeel systeem, dus ingrijpen kan verantwoord zijn.

+ Welke rol speelt een hulpverlener bij huiselijk geweld? Wanneer moet deze wel/niet ingrijpen? Hoe kan de morele gevoeligheid hier verscherpt worden?

Ook een hulpverlener is de omgeving, en is dus mede verantwoordelijk, zeker wanneer deze het huiselijk geweld heeft opgemerkt en hierop heeft gereflecteerd. Belangrijk is om te handelen via beroepsethiek en op de correcte manier rekening te houden met het beroepsgeheim. Zie 'tekst: Kole' en aantekeningen voor meer details.

+ Moet de autonomie van mensen altijd gerespecteerd worden, of is een vorm van bemoeizucht soms toch gepast?

Het gezin is een privézaak, maar dit mag niet als excuus worden gebruikt om weg te kijken van lijden. Het gezin is informeel en vertrouwelijk, waardoor ingrijpen niet voor de hand ligt. Echter, deze aard van het gezin maakt het juist ook kwetsbaar, wat ingrijpen in veel gevallen noodzakelijk maakt. Kijk naar de minimale normen!

Zeker indirect ingrijpen door de maatschappij om mensen voldoende mogelijkheden te bieden (huisvesting, uitkeringen, etc.) is wenselijke bemoeizucht! Sociale steun (meso-systeem) heeft positieve gevolgen voor het micro-systeem én het macro-systeem. Let er wel op of het curatief of preventief is! En vanuit welke visie het wordt uitgevoerd, etc.!

+ Is een gendergerichte benadering van huiselijk geweld wenselijk of niet?

Persoonlijk vind ik van wel, zie argumenten bij 'tekst: Withaeckx'. Echter, dit moet aangevuld worden met intersectioneel denken, omdat er hiermee met zoveel mogelijk invloeden rekening wordt gehouden.